

Pogrzeb

Pogrzeb obejmuje czuwanie przy trumnie, Mszę św. pogrzebową, Mszę św. żałobną, pochówek oraz Msze św. rocznicowe.

Czuwanie przy trumnie

Jeżeli zgon miał miejsce w domu, należy zawiadomić lekarza, celem uzyskania karty zgonu z podaniem jego przyczyny. Niezwłocznie po zgonie zwłoki umieszcza się w miejscu możliwie chłodnym i zabezpiecza przed możliwością uszkodzenia. W miejscowościach, w których znajdują się domy przedpogrzebowe lub kostnice, składanie zwłok w budynkach kościołów i innych związków wyznaniowych, położonych poza cmentarzem, jest dozwolone tylko na okres poprzedzający pogrzeb. Nie dotyczy to sytuacji, gdy budynki te posiadają oddzielne pomieszczenia do składania zwłok aż do chwili pogrzebu. W celu wstrzymania rozkładu zwłok dozwolone jest stosowanie zabiegów utrwalających.

Jeżeli zgon miał miejsce w szpitalu z powodu chorób zakaźnych (cholera, dur wysypkowy i inne riketsjozy, dżuma, gorączka powrotna, nagminne porażenie dziecięce, nosacizna, trąd, wąglik, wścieklizna, żółta gorączka i inne wirusowe gorączki krwotoczne), niezwłocznie po stwierdzeniu zgonu zwłoki zawija się w płótno nasycone płynem dezynfekcyjnym, składa w trumnie, a trumnę szczelnie się zamyka i obmywa z zewnątrz płynem dezynfekcyjnym, następnie na trumnę zakłada się worek foliowy z nieprzepuszczalnego tworzywa sztucznego, odpornego na uszkodzenia mechaniczne, zwłoki zawozi się bezpośrednio z miejsca zgonu na cmentarz i dokonuje pochowania w ciągu 24 godzin od chwili zgonu.

Obrzędy religijne są następujące:

Kapłan udaje się do miejsca, w którym spoczywa ciało zmarłego. W miejscu, w którym spoczywa ciało zmarłego, należy przygotować krzyż. Kapłan czyni znak krzyża i zwraca się do obecnych ze słowami pociechy płynącej z wiary posługując się tekstami Pisma świętego.

Kapłan. W imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. **Wierni.** Amen.

Wersja A. **Kapłan.** *Ojciec miłosierdzia i Bóg wszelkiej pociechy niech będzie z wami wszystkimi.*

Wierni. I z duchem twoim.

Wersja B. **Kapłan.** *Nasz Pan, Jezus Chrystus, i Bóg, nasz Ojciec, który nas umiłował i udzielił nam wiecznej pociechy i mocnej nadziei, niech pocieszy wasze serca i pozostanie z wami.* **Wierni.** I z duchem twoim.

Wersja C. **Kapłan.** *Miłość Boga Ojca, który wskrzesił z martwych Jezusa i przywróci do życia nasze śmiertelne ciała mocą swojego Ducha, niech was napełni pokojem i pozostanie z wami.* **Wierni.** I z duchem twoim.

Wersja D. **Kapłan.** *Bóg Ojciec, który zrodził nas do żywej nadziei przez zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa, niech będzie z wami.* **Wierni.** I z duchem twoim.

Następnie kapłan składa wyrazy współczucia najbliższym zmarłego. Powinien to uczynić własnymi słowami, uwzględniając związki, które łączyły obecnych ze zmarłym (np. ojciec, matka, dzieci, mąż, żona, wychowankowie, współpracownicy itp.).

Kapłan kropi ciało wodą święconą.

Następuje modlitwa za zmarłego.

Wersja A. Kapłan. *Módlmy się. Tobie, Boże, pokornie polecamy naszego brata (naszą siostrę) N., którego (którą) darzyłeś wielką miłością w całym życiu doczesnym, i prosimy, abyś teraz uwolnił go (ją) od zła wszelkiego i dał mu (jej) wieczny pokój. Dla naszego brata (naszej siostry) N. przeminęło już życie ziemskie, błagamy Cię zatem, miłosierny Boże, abyś wprowadził go (ją) do Twojego królestwa, gdzie nie będzie już smutku, ani narzekania, ani bólu, lecz pokój i radość z Twoim Synem i Duchem Świętym, na wieki wieków. **Wierni.** Amen.*

Wersja B. Kapłan. *Panie, Ojczy Święty, wszechmogący Boże, pokornie Cię prosimy, abyś łaskawie wprowadził do miejsca radości, światłości i pokoju Twojego służę N., którego (Twoją służebnicę N., którą) z tego świata wezwąłeś do siebie. Niech dusza jego (jej) nie doznaje cierpienia, a gdy nadejdzie wielki dzień zmartwychwstania i odpłaty, racz go (ją), Panie, wskrzęsić ze Świętymi i wybranymi, odpuść mu (jej) wszystkie przewinienia i grzechy i daj mu (jej) nieśmiertelne życie z Tobą w królestwie wiecznym. Przez Chrystusa, Pana naszego. **Wierni.** Amen.*

Wersja C. Kapłan. *Panie Jezu, nasz Zbawicielu, Ty wydałeś się na śmierć, aby wszyscy ludzie mogli dostąpić zbawienia i przejść ze śmierci do życia, pokornie Cię błagamy, abyś pocieszył wszystkich płaczących, którzy się modlą za drogiego im zmarłego. Panie święty i nieśmiertelny, który przez śmierć swoją otworzyłeś Twoim wiernym bramy życia, odpuść naszemu bratu (naszej siostrze) wszystkie grzechy. Królu przedwieczny, nie oddalaj go (jej) od siebie, lecz swoją zwycięską mocą wprowadź go (ją) do miejsca światłości, szczęścia i pokoju. Który żyjesz i królujesz na wieki wieków. **Wierni.** Amen.*

Po modlitwie za zmarłego można odmówić następującą modlitwę za pogrzonych w żałobie. **Kapłan.** *Módlmy się. Miłosierny Ojczy i Boże wszelkiej pociechy, Ty nas ogarniasz wieczną miłością i ciemności śmierci przemieniasz w jutrzenkę życia, wejrzyj na Twoich wiernych pogrzonych w żałobie. Twój Syn, a nasz Pan zwyciężył naszą śmierć i zmartwychwstając przywrócił nam życie, prosimy Cię, daj nam tak dążyć do Niego, abyśmy po doczesnym życiu policzyli się kiedyś z naszymi braćmi tam, gdzie otrzesz wszelkie łzy z naszych oczu. Przez Chrystusa, Pana naszego. **Wierni.** Amen.*

Msza św. pogrzebowa

Zawsze należy uwzględnić w miarę możliwości życzenia zmarłego wyrażone w ostatniej woli, testamentie, powiernictwie lub w innych instrukcjach, natomiast życzenia rodziny, krewnych lub uprawnionych w kwestii pogrzebu i dysponowania ciałem zmarłego należy w pełni uwzględnić w przygotowywaniu ceremoniału. Msza chrześcijańskiego pogrzebu odprawiana jest w celu i w związku z pochowaniem doczesnych szczątków zmarłego. Jest tylko jedna Msza pogrzebowa, wszystkie pozostałe to Msze żałobne. W przypadku szczątków doczesnych obecnych na Mszy chrześcijańskiego pogrzebu, właściwe jest wykorzystanie kadzideł, błogosławieństwa szczątków oraz lokalnego rytuału i zwyczajów. Kolor szat zgodny jest z rytuałem Kościoła, zwykle dozwolony jest biel, fiolet lub czerń. Trumna z ciałem umieszczona jest w kościele zgodnie z lokalnymi zwyczajami i regulaminem. W przypadku osób szczególnie zasłużonych, dozwolone jest umieszczenie trumny bezpośrednio na posadzce, a nie wzniesionej na marach (zgodnie ze starym, szlacheckim zwyczajem: *jeśli nawet wywyższony w godności za życia, zawsze unizony w śmierci*). Wtedy, jeśli trumna transportowana jest na marach na kółkach, należy obniżyć ją do ziemi lub zdjąć i umieścić na posadzce. Jeśli jest na tyle miejsca, wokół trumny można umieścić świece. Zgodnie z rytuałem kościelnym, Świecę Paschalną należy ustawić na podłodze na końcu trumny w kierunku ołtarza. Duże lichtarze można umieścić po bokach trumny. Na trumnie można położyć Ewangelię lub Pismo święte. Na trumnie kapłana i diakona można ułożyć stułę lub inne symbole przyjęte w diecezji. Jeżeli się kładzie księgę Pisma św. lub inne symbole, należy wyznaczyć kapłana lub ministranta, który przed wyniesieniem trumny z szacunkiem je zdejmie i odniesie do zakrystii. Jeśli zmarły został z właściwego powodu skremowany, zaleca się, by w czasie Mszy św. chrześcijańskiego pogrzebu lub Mszy św. żałobnej

urnę z prochami umieścić w skrzyni w kształcie trumny na zwykłym miejscu przeznaczonym dla trumny. Dozwolone jest, by uczestnicy utworzyli straż honorową w dwóch rzędach u wejścia do kościoła lub wewnątrz przedsionka, stojąc do siebie twarzą. Na zakończenie Mszy św., po błogostawieństwie zwłok na Mszy św. pogrzebowej, straż honorowa formuje się ponownie. Członkowie straży mogą iść przed lub za niosącym krzyż. Ustawiają się po obu stronach nawy blisko jej końca lub idą na koniec nawy i stamtąd ustawiają się w kierunku wejścia do kościoła lub nawet na zewnątrz w kierunku karawanu. Jeżeli zmarły był odznaczony, jego rycerskie, religijne, wojskowe i cywilne odznaczenia można wystawić w czasie czuwania, Mszy św. chrześcijańskiego pogrzebu lub Mszy św. żałobnej. Należy jednak wcześniej przygotować się do ich właściwego wystawiania. I tak posiadane ordery i odznaczenia wystawia się w czasie czuwania i Mszy św. pogrzebowej na aksamitnej poduszce lub kilku poduszkach (sugerowane kolory: niebieski, czerwony, żółty, purpurowy, złoty), które mogą leżeć na małym stoliku lub stolikach lub u stóp trumny. W czasie czuwania zwykle umieszcza się je wzdłuż trumny lub obok niej, a w czasie Mszy św. u stóp trumny i wzdłuż boków. Najwyższe odznaczenie umieszczane jest centralnie, kolejne rangą po prawej (stojąc z przodu trumny plecami do niej), a następnie po lewej stronie, na przemian. Zgodnie z Ogólnym wprowadzeniem do Liturgii Godzin można organicznie połączyć z Mszą pogrzebową Jutrzniewą lub Nieszporami za zmarłych. Szczegółowe przepisy podano w Liturgii Godzin. Po odmówieniu modlitwy po Komunii albo, jeżeli nie było Ofiary Eucharystycznej, po odprawieniu Liturgii słowa kapłan ubrany w ornat lub kapę przystępuje do obrzędu Ostatniego pożegnania zmarłego. Przy pogrzebie kapłanów oraz osób szczególnie zasłużonych dla Kościoła przed obrzędem można wygłosić słowa pożegnania.

Pochówek

Po zakończeniu Mszy św. pogrzebowej kondukt pogrzebowy udaje się (pieszo lub w kolumnie samochodowej – zależnie od odległości między kościołem a cmentarzem) na cmentarz. W przypadku pogrzebu katolickiego na czele konduktu idzie osoba (np. ministrant) z krzyżem, potem ksiądz, osoby niosące trumnę, a w końcu żałobnicy. Można odmawiać chwalebny część różańca. Pochód może się odbywać w pełnym skupieniu milczeniu. W takim wypadku należy wiernych zachęcić do zachowania milczenia i do cichej modlitwy. Jeżeli ciało przewozi się na cmentarz autobusem, w którym jedzie kapłan i uczestnicy pogrzebu, można śpiewać, odmawiać chwalebny część różańca lub zachować milczenie, a od bramy cmentarza należy rozpocząć śpiew. Na miejscu, gdy orszak pogrzebowy stanie przy grobie, ministrant z krzyżem staje u wezłowania, a kapłan naprzeciw krzyża. Powtarza się antyfonę: *Ja jestem zmartwychwstanie i życie. Jeżeli cmentarz lub grób nie jest poświęcony, kapłan mówi: Prośmy Boga, aby pobłogosławił grób naszego brata (naszej siostry).*

Wersja A. *Miłosierny Boże, Ty dajesz odpoczynek duszom wiernych, prosimy Cię, pobłogosław ten grób i uwolnij od wszystkich grzechów duszę N., którego (którego) ciało tutaj składamy, aby mógł (mogła) razem ze Świętymi bez końca radować się w Tobie. Przez Chrystusa, Pana naszego.*

Wierni. Amen.

Wersja B. *Boże, Ty natchnąłeś sprawiedliwego Józefa z Arymatei, aby złożył ciało Zbawiciela w nowym grobie. Pokornie prosimy Cię, abyś w Twojej dobroci pobłogosławił grób, który przygotowaliśmy dla naszego zmarłego brata (naszej zmarłej siostry). My składamy jego (jej) ciało w grobie, Ty przyjmij jego (jej) duszę do nieba. Przez Chrystusa, Pana naszego.*

Wierni. Amen.

Kapłan kropi grób wodą święconą, po czym wzywa zgromadzonych do cichej modlitwy:

Wypełniając chrześcijański obowiązek pogrzebania ciała ludzkiego, z wiarą błagajmy Boga, dla którego wszystko żyje, aby ciało naszego brata (naszej siostry) wskrzesił w chwale i powołał go (ją)

do społeczności Świętych. Prośmy o to w cichej modlitwie.

Wszyscy modlą się w ciszy przez dłuższą chwilę. Kapłan odmawia z wiernymi modlitwę powszechną. Wezwania modlitwy może śpiewać diakon lub kantor.

Kapłan. *Nasz Pan, Jezus Chrystus, powiedział: "Ja jestem zmartwychwstanie i życie, kto wierzy we Mnie, nie umrze na wieki". Ożywieni tą wiarą módlmy się wspólnie do Zbawiciela za naszego brata (naszą siostrę). Jezu, Ty wskrzeszałeś zmarłych do życia, / obdarz naszego brata (naszą siostrę) życiem wiecznym.*

Wierni. *Wysłuchaj nas, Panie. Jezu, Ty obiecałeś zbawienie pokutującemu, / wprowadź naszego brata (naszą siostrę) do nieba* **lub** *Wysłuchaj nas, Panie. Jezu, Ty obmyłeś naszego brata (naszą siostrę) wodą chrztu i w sakramencie bierzmowania obdarzyłeś go (ją) Duchem Świętym, / przyjmij go (ją) do grona swoich wybranych.*

Wierni. *Wysłuchaj nas, Panie.*

Kapłan. *Jezu, Ty posiłałeś naszego brata (naszą siostrę) Najświętszym Ciałem i Krwią swoją, / daj mu (jej) udział w uczcie Twojego królestwa* **lub** *Jezu, Ty pozwoliłeś swojemu słudze składać Eucharystyczną Ofiarę, / spraw, aby Ciebie chwalił na wieki.*

Wierni. *Wysłuchaj nas, Panie.*

Kapłan. *Jezu, Ty widzisz, że cierpimy z powodu śmierci naszego brata (naszej siostry), / daj nam pociechę płynącą z wiary i umocnij w nas nadzieję życia wiecznego.*

Wierni. *Wysłuchaj nas, Panie.*

Kapłan. *Zjednoczeni z wszystkimi wiernymi, którzy nas poprzedzili do wiecznej ojczyzny, módlmy się, jak nas nauczył nasz Zbawiciel.*

Wszyscy odmawiają wspólnie Modlitwę Pańską.

Następnie kapłan mówi:

Wersja A. *Boże, Ty dajesz ludziom życie i zmartwychwstanie, + wysłuchaj prośby, które my grzeszni z bólem zanosimy za Twoją służbę (Twoją służebnicę) N.; * wyzwól go (ją) z więzów śmierci i daj mu (jej) udział w radościach raju z Twoimi Świętymi. Przez Chrystusa, Pana naszego.*

W. Amen.

Wersja B. *Wszechmogący Boże, Ty przez śmierć krzyżową Twojego Syna, Jezusa Chrystusa, zwyciężyłeś śmierć naszą, a przez Jego chwalebne zmartwychwstanie przywróciłeś nam życie nieśmiertelne, + wysłuchaj nasze prośby za Twoją służbę N., który umarł (Twoją służebnicę N., która umarła) w Chrystusie i z ufnością oczekuje zmartwychwstania, * spraw, aby N., który(a) na ziemi poznał(a) Ciebie przez wiarę, nieustannie chwalił(a) Cię w niebie. Przez Chrystusa, Pana naszego.*

Następuje błogosławieństwo. Jeżeli jest taki zwyczaj, błogosławieństwa można udzielić po złożeniu trumny w grobie. Kapłan kropi trumnę wodą święconą mówiąc: *Niech Bóg da tobie pic z źródła wody życia.* Następnie kapłan rzuca na trumnę grudkę ziemi mówiąc: *Prochem jesteś i w proch się obrócisz, ale Pan cię wskrzesi w dniu ostatecznym. Żyj w pokoju.*

Jeżeli jest taki zwyczaj, krewni zmarłego mogą wygłosić słowa pożegnania.

Przy złożeniu do grobu kapłan mówi: *Złożymy ciało naszego brata (naszej siostry) w grobie. Ponieważ Chrystus zmartwychwstał jako pierwszy z umarłych i odnowi nasze śmiertelne ciała na podobieństwo swojego ciała uwielbionego, ufamy, że wskrzesi ciało naszego brata (naszej siostry), gdy przyjdzie w chwale.*

W czasie zasypywania lub zamykania grobu śpiewa się: *Witaj, Królowo* albo inną pieśń do Najświętszej Maryi Panny według miejscowego zwyczaju.